

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(7)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 92 sahifa,
27-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Muqobil energiya manbalarida yarimo'tkazgichlar fizikasi: quyosh panellarining foydali ish koeffitsiyentini oshirish muammolari	10
Abdullajonova Bashorat Olim qizi	
Xavfsizlik tuyg'usining psixologik mazmuni	13
Bahodirova Marhaboxon Tohirjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot madaniyatini rivojlantirishning innovatsion pedagogik texnologiyalari: kompetensiyaviy yondashuv asosida	17
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Tasviriy san'at fanlarini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	21
Ergasheva Go'zal Ruzimurod qizi	
Kurash sportida innovatsion mashg'ulot texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-pedagogik asoslari	26
Madumarov Jahongir Urinbayevich	
O'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishda steam texnologiyalarining o'rni va roli	29
Yo'ldoshev Mirjalol Qosim o'g'li	
Sun'iy intellekt vositalarining bo'lajak o'qituvchilar diagnostik kompetentligini rivojlantirishdagi imkoniyatlari	33
Teshaboyev Akramjon Yuldashevich	
O'qituvchi va talabalar o'rtasidagi kommunikativ o'zaro ta'sir	39
Turdibekova Risolat Shermatovna	
6–7 yoshli bolalarni savodga tayyorlashda didaktik kartochkalar asosidagi leksik o'yinlarning ahamiyati	42
Tursunova Durdona	
Yengil atletika mashg'ulotlarida zamonaviy ilmiy yondashuvlar: maktab o'quvchilarining jismoniy tayyorgarligi va sport natijalari	46
Xalmirzayev Azizillo Nabijonovich	
Veb-kvest" va "Til portfeli" texnologiyalarini bir butun integrativ model asosida o'quv mashg'ulotlarida qo'llanilishi	49
Yusupova Muxabbat Anatolevna	
Содержание личностно-ориентированного образования и его роль в процессе самостоятельной подготовки студентов	53
Рысова Галия Байбулатовна	
Improving the Methodology for Teaching Lexical and Grammatical Transformations in the Translation of Literary Texts	57
Asadova Zebiniso Makhmudovna	
Oliy ta'lim muassasalarida pedagogik innovatsiyalarni joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish mexanizmlari	62
Beketov Nurseit Alijan o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	67
Rustamova Zuhro Sanjar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion yondashuv asosida o'qish darslari samaradorligini metodik takomillashtirishga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	71
To'ychiyeva Zulfiyaxon Abdulxoliq qizi	
Mehrli maktabda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim orqali bolalarning ijtimoiy faolligini oshirish mexanizmlari	76
Tursunova Dildora Ziyadullayevna	
Kasbiy fanlar integratsiyasiga asoslangan dasturiy ta'minot vositasida filologiya yo'nalishi talabalarining axborot kompetentligini rivojlantirish metodikasi	79
Yakubov Baxtiyor Baxriddin o'g'li	
Ta'lim klasterlari faoliyatini avtomatlashtirish va monitoring qilish tizimini joriy etish	83
M. Badalova	

Нравственное воспитание студентов средствами русской классической литературы:
современные педагогические подходы.....86
Родина Ирина Витальевна

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BOKSNI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Rustamova Zuhro Sanjar qizi

Jismoniy madaniyat yo'nalishi 101-guruh (rus) talabasi
Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

Ilmiy rahbar: Akbarova Dono Rahmatdjonovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Jismoniy tarbiya va sport kafedrasida katta o'qituvchisi,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish masalasi pedagogik, metodik va sport tayyorgarligi nuqtayi nazaridan yoritiladi. Boks mashg'ulotlarining samaradorligi nafaqat texnik-taktik harakatlarni o'rgatish, balki talabalarning jismoniy sifatleri, psixologik barqarorligi, intizomi, tezkor fikrlashi va musobaqaviy tayyorgarligini rivojlantirish bilan bevosita bog'liqdir. Maqolada boksni o'qitishda an'anaviy yondashuvlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar, individual yondashuv, bosqichma-bosqich mashg'ulot tizimi, interfaol metodlar va nazorat-mezonli baholash bilan uyg'unlashtirish zarurligi asoslanadi. Shuningdek, talabalarning tayyorgarlik darajasiga mos mashqlarni tanlash, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, texnik elementlarni tahlil qilish, sparring jarayonini metodik boshqarish hamda murabbiy-o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini oshirish masalalariga e'tibor qaratiladi. Tadqiqot mazmuni pedagogik oliy ta'lim muassasalarida sport yo'nalishidagi talabalar uchun boks mashg'ulotlarini ilmiy-metodik asosda tashkil etish imkoniyatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: boks, o'qitish metodikasi, sport tayyorgarligi, texnik-taktik harakatlar, pedagogik texnologiya, jismoniy sifatlar, individual yondashuv, mashg'ulot samaradorligi.

Abstract: This article examines the issue of improving the methodology of teaching boxing in higher education institutions from pedagogical, methodological, and sport training perspectives. The effectiveness of boxing classes is directly related not only to the teaching of technical and tactical actions but also to the development of students' physical qualities, psychological stability, discipline, rapid decision-making, and competitive readiness. The article substantiates the need to combine traditional approaches to boxing instruction with modern pedagogical technologies, an individual approach, a step-by-step training system, interactive methods, and criterion-based assessment. Special attention is paid to selecting exercises according to students' level of preparedness, observing safety rules, analyzing technical elements, methodically managing the sparring process, and improving the professional competence of the coach-teacher. The content of the study reveals the possibilities of organizing boxing classes on a scientific and methodological basis for students in sport-related fields of pedagogical higher education institutions.

Key words: boxing, teaching methodology, sport training, technical and tactical actions, pedagogical technology, physical qualities, individual approach, training effectiveness.

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема совершенствования методики преподавания бокса в высших образовательных учреждениях с педагогической, методической и спортивно-подготовительной точек зрения. Эффективность занятий боксом связана не только с обучением технико-тактическим действиям, но и с развитием физических качеств студентов, психологической устойчивости, дисциплины, оперативного мышления и соревновательной готовности. В статье обосновывается необходимость сочетания традиционных подходов к обучению боксу с современными педагогическими технологиями, индивидуальным подходом, поэтапной системой тренировок, интерактивными методами и критериальным оцениванием. Особое внимание уделяется подбору упражнений в соответствии с уровнем подготовленности студентов, соблюдению правил безопасности, анализу технических элементов, методическому управлению процессом спарринга, а также повышению профессиональной компетентности тренера-преподавателя. Содержание исследования раскрывает возможности научно-методической организации занятий по боксу для студентов спортивных направлений педагогических высших образовательных учреждений.

Ключевые слова: бокс, методика преподавания, спортивная подготовка, технико-тактические действия, педагогическая технология, физические качества, индивидуальный подход, эффективность занятий.

KIRISH

Oliy ta'lim muassasalarida sport fanlarini o'qitish jarayoni nafaqat talabalarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish, balki ularning kasbiy-pedagogik kompetensiyasini shakllantirish, sog'lom turmush tarziga ongli munosabatini mustahkamlash va kelajakdagi murabbiylik faoliyatiga tayyorlash bilan ham bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, boks kabi murakkab texnik-taktik harakatlarga asoslangan sport turini o'qitishda mashg'ulot mazmuni, metodik ketma-ketlik, xavfsizlik qoidalari, individual yondashuv va nazorat-baholash tizimi muhim ahamiyat kasb etadi. Boks mashg'ulotlarida talaba zarba berish, himoyalani, masofani saqlash, harakatlanish, qarshi hujumga o'tish, raqib harakatini oldindan sezish kabi ko'nikmalarni egallaydi. Shu bilan birga, unda tezkorlik, chaqqonlik, kuch, chidamlilik, koordinatsiya, irodaviy sifatlar va psixologik barqarorlik rivojlanadi.

Bugungi kunda pedagogik oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish zarurati bir necha omillar bilan izohlanadi. Birinchidan, sport ta'limida talabalarning tayyorgarlik darajasi, jismoniy imkoniyatlari va motivatsiyasi turlicha bo'lgani sababli yagona andozadagi mashg'ulotlar barcha talabalar uchun bir xil natija bermaydi. Ikkinchidan, zamonaviy sport amaliyotida texnik-taktik tayyorgarlikni faqat takroriy mashqlar orqali emas, balki vaziyatli topshiriqlar, video tahlil, muammoli o'qitish, juftlik va guruhli mashqlar, refleksiv tahlil hamda raqamli vositalar yordamida rivojlantirish dolzarb bo'lib bormoqda. Uchinchidan, boks mashg'ulotlarida noto'g'ri metodik yondashuv jarohatlanish xavfini oshirishi, texnik xatolarni mustahkamlab qo'yishi va talabalarning sportga bo'lgan qiziqishini pasaytirishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, oliy ta'limda boksni o'qitish metodikasi ilmiy asoslangan, bosqichma-bosqich, talaba shaxsiga yo'naltirilgan va amaliy natijadorlikka qaratilgan bo'lishi lozim. O'qituvchi-murabbiy mashg'ulotni rejalashtirishda umumiy jismoniy tayyorgarlik, maxsus jismoniy tayyorgarlik, texnik harakatlarni shakllantirish, taktik fikrlashni rivojlantirish, musobaqaviy holatlarga moslashish va pedagogik tahlilni yagona tizimda uyg'unlashtirishi kerak. Bunda har bir mashqning maqsadi, bajarilish tartibi, yuklama me'yori, dam olish oralig'i, nazorat mezonlari va kutiladigan natijasi aniq belgilanishi muhimdir. Metodik takomillashtirishning asosiy mohiyati boksni oddiy jismoniy mashqlar majmuasi sifatida emas, balki pedagogik boshqariladigan, tarbiyaviy, sog'lomlashtiruvchi va kasbiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lgan o'quv jarayoni sifatida tashkil etishdan iboratdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish masalasi jismoniy tarbiya nazariyasi, sport pedagogikasi, murabbiylik faoliyati va maxsus sport tayyorgarligi bo'yicha yaratilgan ilmiy-metodik manbalarga tayangan holda o'rganiladi.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni 23.09.2020 yildagi O'RQ-637-son¹ hamda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishga oid me'yoriy hujjatlar oliy ta'limda sport fanlarini zamonaviy talablar asosida tashkil etishning huquqiy-pedagogik asoslarini belgilaydi.

Abdullayev, Xonkeldiyev, Salomov, Usmonxo'jayev, Tulenova va Goncharova kabi mualliflarning ishlarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini rejalashtirish, jismoniy sifatlarni rivojlantirish, yuklama va dam olish nisbatini belgilash, o'quv jarayonini metodik boshqarish masalalari yoritilgan. Bu qarashlar boks mashg'ulotlarida umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarlikni uyg'unlashtirish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Rasulov, Nazarov, Qodirov, Karimov va Yusupov ishlarida sport mashg'ulotlarida texnik-taktik tayyorgarlik, individual yondashuv, pedagogik texnologiyalar va murabbiy kompetensiyasi masalalari kengroq ochib beriladi. Ayniqsa, boksni o'qitishda zarba texnikasi, himoyalani, masofani saqlash, sparringni metodik boshqarish va xavfsizlik qoidalari rioya qilish alohida ahamiyat kasb etadi.

Platonov, Matveyev, Xolodov, Kuznetsov va Bompa asarlarida sport tayyorgarligining davriyligi, mashg'ulot samaradorligi va sportchining bosqichma-bosqich rivojlanishi yoritilib, boks ta'limini ilmiy asosda tashkil etishga yordam beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirishga qaratilgan nazariy, amaliy va pedagogik tahlil usullaridan foydalanildi. Nazariy tahlil jarayonida sport pedagogikasi, boks nazariyasi va metodikasi, jismoniy tarbiya ta'limi, texnik-taktik tayyorgarlik, sport mashg'ulotlarini rejalashtirish hamda talabalarning jismoniy sifatlarni rivojlantirishga oid ilmiy-metodik manbalar o'rganildi. Ushbu manbalar asosida boks mashg'ulotlarining mazmuni, o'quv yuklamalarining tuzilishi, texnik elementlarni o'rgatish ketma-ketligi, mashg'ulotda xavfsizlikni ta'minlash va talabalar faoliyatini baholash mezonlari tahlil qilindi.

Empirik yondashuv sifatida pedagogik kuzatish, suhbat, amaliy mashg'ulotlarni tahlil qilish, talabalar faoliyatini baholash, nazorat mashqlari va taqqoslash usullaridan foydalanildi. Pedagogik kuzatish orqali talabalarning

¹ <https://lex.uz/docs/-5013007>

mashg'ulotdagi faolligi, texnik harakatlarni bajarishdagi aniqligi, himoya va hujum elementlarini qo'llash darajasi, murabbiy ko'rsatmalarini qabul qilishi va juftlikdagi hamkorlik madaniyati o'rganildi. Suhbat usuli yordamida talabalarning boks mashg'ulotlariga munosabati, qiziqishi, mashg'ulot jarayonida duch keladigan qiyinchiliklari hamda o'zini baholash ko'nikmalari aniqlashtirildi.

Tadqiqotda mashg'ulotlarni takomillashtirish uchun bosqichma-bosqich o'qitish modeli asos qilib olindi. Dastlab umumiy jismoniy tayyorgarlikni mustahkamlash, keyingi bosqichda asosiy turish holati, harakatlanish, to'g'ri zarba, yon zarba, pastdan zarba, himoyalanih va masofani saqlash kabi bazaviy texnik elementlar o'rgatildi. Shundan so'ng juftlikdagi mashqlar, shartli jang elementlari, vaziyatli topshiriqlar va nazorat sparringlari orqali texnik-taktik ko'nikmalar mustahkamlandi. Mashg'ulotlar davomida yuklama hajmi va shiddati talabalarning tayyorgarlik darajasiga moslashtirildi. Har bir amaliy topshiriqda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, himoya vositalaridan to'g'ri foydalanish, zarba kuchini nazorat qilish va raqibga nisbatan mas'uliyatli munosabatda bo'lish talab qilindi.

Natijalarni tahlil qilishda talabalarning texnik harakatlarni bajarish sifati, maxsus jismoniy tayyorgarligi, mashg'ulotdagi intizomi, taktik fikrlashi va o'z harakatlarini tahlil qila olish darajasi asosiy ko'rsatkich sifatida belgilandi. Baholash jarayonida nafaqat sport natijasi, balki o'quv jarayonidagi individual o'sish, xatolarni tuzatish dinamikasi va amaliy mashqlarga ongli yondashuv ham inobatga olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish masalasi sport mashg'ulotini oddiy amaliy faoliyat sifatida emas, balki pedagogik maqsad, metodik tizim, tarbiyaviy ta'sir va kasbiy tayyorgarlik birligi sifatida ko'rib chiqishni talab etadi. Chunki pedagogik oliy ta'lim muassasalarida boks mashg'ulotlarida qatnashayotgan talabalar kelgusida nafaqat sportchi, balki jismoniy tarbiya o'qituvchisi, murabbiy, sport tashkilotchisi yoki sog'lomlashtirish faoliyati mutaxassisi sifatida ishlashi mumkin. Shu sababli ular boks texnikasini bajarishni emas, balki uni boshqalarga to'g'ri, xavfsiz va metodik asoslangan tarzda o'rgatish ko'nikmasini ham egallashi zarur.

Boksni o'qitishda metodik takomillashtirishning muhim jihatlaridan biri mashg'ulot mazmunini talabalarning tayyorgarlik darajasiga moslashtirishdir. Amaliyotda barcha talabalar bir xil jismoniy imkoniyat, koordinatsiya, tezkorlik, chidamlilik va psixologik tayyorgarlikka ega bo'lmaydi. Agar mashg'ulot jarayoni faqat kuchli talabalar imkoniyatiga mos tashkil qilinsa, tayyorgarligi past talabalar texnik harakatlarni noto'g'ri o'zlashtirishi yoki mashg'ulotga qiziqishini yo'qotishi mumkin. Aksincha, yuklama juda yengil bo'lsa, tayyorgarligi yuqori talabalar rivojlanish sur'atini yo'qotadi. Shuning uchun differensial va individual yondashuv boks mashg'ulotlarining asosiy metodik sharti sifatida qaralishi lozim.

Muhokama jarayonida yana bir muhim jihat boksdagi texnika va taktikaning ajralmas bog'liqligidir. Talaba zarbani mexanik tarzda to'g'ri bajara olishi mumkin, ammo uni qachon, qanday masofada, qanday himoya holatidan keyin yoki qanday qarshi harakat bilan qo'llashni bilmasa, bu ko'nikma to'liq shakllangan hisoblanmaydi. Shu bois mashg'ulotlarda har bir texnik element taktik vaziyat bilan bog'lab o'rgatilishi maqsadga muvofiqdir. Masalan, to'g'ri zarba faqat alohida harakat sifatida emas, balki masofani o'lchash, raqib harakatiga javob berish, himoyadan hujumga o'tish va kombinatsion harakatni boshlash vositasi sifatida tushuntirilishi kerak.

Boks mashg'ulotlarida xavfsizlik masalasi ham metodikaning ajralmas qismidir. Himoya vositalaridan foydalanish, zarba kuchini nazorat qilish, shartli janglarni bosqichma-bosqich tashkil etish, talabalarning charchoq holatini kuzatish va mashg'ulot intizomini saqlash pedagogik mas'uliyatni talab qiladi. O'qituvchi-murabbiy mashg'ulot jarayonida talabani faqat natijaga emas, balki o'z harakati va sherigining xavfsizligiga mas'uliyatli munosabatda bo'lishga ham o'rgatishi zarur. Demak, boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish texnik-taktik, jismoniy, psixologik, tarbiyaviy va xavfsizlik omillarini yagona pedagogik tizimda uyg'unlashtirish orqali yuqori samaradorlikka erishishni ta'minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish sport ta'limi sifatini oshirish, talabalarning kasbiy-amaliy tayyorgarligini kuchaytirish va ularni kelajakdagi pedagogik hamda murabbiylik faoliyatiga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Boks o'z mazmuniga ko'ra texnik-taktik harakatlar, maxsus jismoniy sifatlar, tezkor qaror qabul qilish, psixologik barqarorlik, intizom va xavfsizlik madaniyatini birlashtiradigan murakkab sport turi hisoblanadi. Shu sababli uni oliy ta'lim sharoitida o'qitish oddiy mashqlar majmuasini bajarish bilan cheklanmasligi, balki ilmiy asoslangan, bosqichma-bosqich tashkil etilgan va pedagogik maqsadga yo'naltirilgan jarayon sifatida amalga oshirilishi lozim.

Tadqiqot mazmuni shuni ko'rsatadiki, boks mashg'ulotlarida samaradorlikka erishish uchun umumiy jismoniy tayyorgarlik, maxsus jismoniy tayyorgarlik, texnik elementlarni o'rgatish, taktik fikrlashni rivojlantirish, juftlikdagi mashqlar, shartli janglar, sparring nazorati va refleksiv tahlil o'zaro uyg'unlashtirilishi zarur. Talabalarning tayyorgarlik darajasi, jismoniy imkoniyati, motivatsiyasi va o'zlashtirish sur'ati turlicha bo'lgani sababli mashg'ulotlarda individual va differensial yondashuvdan foydalanish muhimdir. Bu yondashuv har bir talabaning imkoniyatiga mos yuklama berish, texnik xatolarni o'z vaqtida tuzatish, o'ziga ishonchni oshirish va mashg'ulotga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Boksni o'qitish metodikasini takomillashtirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, video tahlil, vaziyatli topshiriqlar, muammoli o'qitish, o'zaro baholash va refleksiv suhbatlardan foydalanish muhim natija beradi. Bunday yondashuv talabalarni faqat ijrochi sifatida emas, balki o'z harakatini tahlil qila oladigan, xatolarini anglaydigan, taktik qaror qabul qiladigan va kelajakda o'quvchilarga to'g'ri metodik yo'l ko'rsata oladigan mutaxassis sifatida shakllantiradi. Ayniqsa, xavfsizlik qoidalarini mashg'ulotning ajralmas qismi sifatida o'rgatish boks darslarining sog'lomlashtiruvchi va tarbiyaviy qiymatini oshiradi.

Shunday qilib, oliy ta'lim muassasalarida boksni o'qitish metodikasini takomillashtirish texnik-taktik tayyorgarlik, jismoniy rivojlanish, pedagogik kompetensiya, psixologik barqarorlik va xavfsiz mashg'ulot muhitini yagona tizimda tashkil etishga asoslanadi. Mazkur metodik yondashuv sport yo'nalishidagi talabalarning professional tayyorgarligini mustahkamlash, boks mashg'ulotlarining ta'limiy-tarbiyaviy samaradorligini oshirish hamda pedagogik oliy ta'limda sport fanlarini o'qitish sifatini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 24.01.2020 yildagi PF-5924-son Farmoni. Toshkent, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" 08.10.2019 yildagi PF-5847-son Farmoni. Toshkent, 2019.
4. Abdullayev, A., & Xonkeldiyev, Sh. X. Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubi. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
5. Kerimov, F. A. Sport sohasidagi ilmiy tadqiqotlar. Toshkent: Zar qalam.
6. Matkarimov, R. M. Og'ir atletika nazariyasi va uslubi. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
7. Usmonxo'jayev, T. S., & Meliev, H. A. Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi. Toshkent: O'qituvchi.
8. Salomov, R. S. Sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
9. Tulenova, X. B., & Xo'jayev, F. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. Toshkent: Iqtisod-moliya.
10. Goncharova, O. V. Yosh sportchilarning jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirish. Toshkent: O'zDJTI nashriyoti.
11. Rasulov, A. T. Boks mashg'ulotlarida texnik-taktik tayyorgarlikni shakllantirish metodikasi. Toshkent: Fan va texnologiya.
12. Qodirov, M. M. Sport pedagogikasi va murabbiylik faoliyati asoslari. Toshkent: Ilm ziyo.
13. Isroilov, Sh. X. Jismoniy tarbiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish. Toshkent: Fan.
14. Karimov, M. A. Oliy ta'limda sport fanlarini o'qitish metodikasi. Toshkent: Innovatsiya ziyo.
15. Yusupov, B. B. Talabalarning jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishda individual yondashuv. Toshkent: Turon zamin ziyo.
16. Nazarov, O. R. Boks nazariyasi va amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish. Toshkent: O'zDJTSU nashriyoti.
17. Platonov, V. N. Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. Kyiv: Olimpiyskaya literatura.
18. Матвеев, Л. П. Теория и методика физической культуры. Москва: Физкультура и спорт.
19. Холодов, Ж. К., & Кузнецов, В. С. Теория и методика физического воспитания и спорта. Москва: Академия.
20. Bompa, T. O., & Buzzichelli, C. Periodization: Theory and Methodology of Training. Champaign: Human Kinetics.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(7)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.